

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні вказівки

Укладачі: Н.Л. Марусяк, М. Г. Марич

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2022

УДК 658.14/.17 (072)
Ф 591

Друкується за ухвалою Вченої ради
економічного факультету
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Протокол №10 від 23.03.2022 року)

Укладачі: Н. Л. Марусяк, М. Г. Марич

Ф 591   **Фінанси** підприємств : метод. вказ. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т
ім. Ю. Федьковича. 2022. – 72 с.

Методичні вказівки побудовані з урахуванням вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу та містять перелік питань, глосарій, практичні завдання, тести для самоперевірки, завдання для самостійної роботи, контрольні питання, список використаних джерел.

Для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

УДК 658.14/.17 (072)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022
© Укладачі: Марусяк Н. Л., Марич М. Г., 2022

ВСТУП

Стан економіки і тенденції економічних перетворень в Україні викликають необхідність використання якісно нового підходу до управління можливостями підприємства для досягнення стійкого розвитку. Актуальною проблемою економіки підприємства є завдання мобілізації фінансових ресурсів та інтенсивного і комплексного їх використання. Підприємство повинно самостійно шукати внутрішні та зовнішні джерела фінансування, раціонально ними управляти, досягаючи ефективного використання, чітко орієнтуватися у складному лабіринті ринкових відносин, правильно оцінювати стратегію подальшого розвитку, свій фінансовий стан, виходячи з наявних і можливих до залучення ресурсів. Розв'язок даної проблеми безпосередньо пов'язаний з удосконаленням механізму управління фінансами підприємства. Тому вивчення дисципліни “Фінанси підприємств” - важлива складова професійної підготовки майбутніх фахівців-економістів.

Мета навчальної дисципліни “Фінанси підприємств” - набуття студентами глибоких теоретичних знань і практичних навичок у сфері фінансів підприємств. Тому завдання її вивчення передбачають:

- отримання студентами базових знань з питань теорії та практики фінансових відносин суб'єктів господарювання;
- надання майбутнім спеціалістам навичок вивчення основних фундаментальних положень фінансів підприємств, а також їх урахування у практичній діяльності;
- виховання ринкового економічного мислення з вмінням побачити найефективніші варіантні й альтернативні шляхи економічного розвитку підприємств, пов'язувати різні економічні процеси воедино;
- з'ясування сутності фінансових ресурсів підприємств, методів і джерел їх формування, організації фінансової діяльності підприємств;
- здобуття навичок здійснення розрахунків грошових надходжень, формування і розподілу прибутку, впливу оподаткування на фінанси підприємства;
- оволодіння методами оцінки фінансового стану, фінансового планування, санації підприємств.

Повноцінне виконання вказаних завдань можливе при активній участі студента в навчальному процесі, зокрема його різноплановій самостійній роботі над навчально-методичним матеріалом.

Навчально-методичний матеріал, наведений у методичних вказівках за темами, які відповідають навчальній програмі курсу “Фінанси підприємств”, містить:

1) *перелік питань*, розгляд яких спрямує студента до основних теоретичних і практичних аспектів конкретної теми;

2) *госарій*, опрацювання якого дозволить студентові конкретизувати та поглибити власні знання навчального матеріалу, а саме: розуміння основних термінів і понять теми(;

3) *практичні завдання*, розв’язання та виконання яких дозволяє застосувати на практиці набуті теоретичні знання, а також розвиває практичні вміння та навички студента;

б) *тести для самоперевірки знань*, розв’язок яких є різновидом самостійної роботи студента над навчальним матеріалом дисципліни, що допомагає закріпити отримані знання;

5) *запитання для самостійної роботи*, пошук відповіді на які сприятиме закріпленню знань студента з курсу та глибшому розумінню економічних процесів на підприємстві;

б) *контрольні питання*, що дадуть змогу узагальнити опрацьований матеріал.

МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Основи фінансів підприємства

Перелік питань:

1. Економічна сутність фінансів підприємства.
2. Функції фінансів підприємства.
3. Фінансові відносини підприємства, їх характеристика.
4. Основи організації фінансів підприємств.
5. Принципи сучасної організації фінансів підприємств.
6. Поняття фінансових ресурсів підприємства.
7. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств.
8. Формування фінансових ресурсів з власних джерел.
9. Позикові джерела фінансових ресурсів, їх склад.
10. Фінансовий механізм підприємства.
11. Фінансова діяльність і фінансова робота на підприємстві.

Глосарій:

- фінанси підприємства
- валовий внутрішній продукт
- додана вартість
- суб'єкти фінансів підприємств
- контрольна функція фінансів підприємства
- розподільча функція фінансів підприємства
- зовнішні фінансові відносини підприємства
- внутрішні фінансові відносини підприємства
- фінансові ресурси підприємства
- активи підприємства
- капітал підприємства
- власний капітал
- статутний капітал
- зареєстрований капітал
- пайовий капітал
- резервний капітал
- додатковий капітал
- нерозподілений прибуток
- непокритий збиток
- вилучений капітал
- позикові кошти підприємства
- залучені кошти підприємства
- поточні зобов'язання підприємства
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги
- принципи організації фінансів підприємства
- самоокупність
- самофінансування
- комерційний розрахунок
- фінансові резерви підприємства
- фінансова стійкість
- фінансовий механізм підприємства
- фінансове забезпечення підприємства
- фінансове регулювання підприємства
- кредитування підприємства
- фінансові інструменти

- фінансові індикатори
- фінансові важелі
- фінансові методи
- фінансові категорії
- фінансові показники
- фінансові коефіцієнти
- фінансова діяльність підприємства
- фінансове планування на підприємстві
- фінансове прогнозування на підприємстві
- фінансовий план підприємства
- розпорядник фінансових ресурсів підприємства

Тести для самоперевірки:

1. Виходячи із сутності фінансів підприємств, назвіть їх основні функції:
  - а) розподільча і контрольна;
  - б) стимулююча і фіскальна;
  - в) регулююча і контрольна;
  - г) контрольна і фіскальна.

2. Що не можна віднести до суб'єктів фінансових відносин?
  - а) підприємства та організації;
  - б) грошові фонди;
  - в) банківські установи;
  - г) аудиторські організації.

3. До власних джерел фінансових ресурсів підприємства відносять:
  - а) дебіторську заборгованість;
  - б) кредиторську заборгованість;
  - в) статутний капітал;
  - г) основний капітал.

4. До факторів, які негативно впливають на функціонування фінансів, належить:
  - а) активне державне втручання в діяльність підприємств;
  - б) самофінансування підприємств;
  - в) ринкове ціноутворення і конкуренція;
  - г) саморегулювання діяльності підприємств.

5. До сфери функціонування фінансових відносин підприємств не належать відносини, між:

- а) підприємством та його працівниками;
- б) підприємством та фінансово-кредитними установами;
- в) підприємством та його власниками;
- г) працівниками на підприємстві.

6. Складовими фінансового механізму є:

- а) фінансове забезпечення;
- б) фінансове регулювання;
- в) система фінансових індикаторів та інструментів;
- г) усі відповіді правильні.

7. Яке з нижченаведених тверджень неправильне?

- а) фінансові ресурси завжди мають певне цільове призначення;
- б) фінансові ресурси завжди мають певне джерело створення;
- в) фінансові ресурси і у статичному плані, і під час руху завжди виражають відносини власності;
- г) фінансові ресурси виражають відношення власності лише під час їх руху.

8. У підприємства виникають фінансові відносини з приводу виконання господарських договорів і зобов'язань, реалізації продукції (робіт, послуг), отримання доходу з:

- а) фінансово-кредитними установами;
- б) постачальниками і покупцями;
- в) акціонерами;
- г) державою.

9. У підприємства виникають фінансові відносини з приводу обслуговування своїх платежів, отримання та повернення кредитів, депозитарної діяльності, страхових платежів і отримання страхових відшкодувань, інвестиційних вкладень із:

- а) фінансово-кредитними установами;
- б) постачальниками і покупцями;
- в) акціонерами;
- г) державою.

10. Суму резервів, створених за рахунок нерозподіленого прибутку відповідно до чинного законодавства або засновницьких документів, відображає:

- а) додатковий капітал;
- б) нерозподілений прибуток;
- в) статутний капітал;
- г) резервний капітал.

11. Нерозподілений прибуток відносять до складу:

- а) основного капіталу;
- б) оборотного капіталу;
- в) накопиченого капіталу;
- г) власного капіталу.

12. До залучених джерел фінансових ресурсів підприємства відносять:

- а) дебіторську заборгованість;
- б) кредиторську заборгованість;
- в) додатковий капітал;
- г) основний капітал.

13. До позикових джерел фінансових ресурсів підприємства відносять:

- а) кредит банку;
- б) кредиторську заборгованість;
- в) додатковий капітал;
- г) амортизаційні відрахування.

14. Система фінансових індикаторів не охоплює:

- а) фінансові категорії;
- б) фінансові показники;
- в) фінансові коефіцієнти;
- г) фінансові важелі.

15. Розпорядником фінансових ресурсів, грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей, які належать підприємству, є його:

- а) головний бухгалтер;
- б) начальник фінансового відділу;

- в) керівник;
- г) працівники бухгалтерії.

16. Суму перевищення вартості реалізації випущених акціонерним товариством акцій над їх номінальною вартістю відображає:

- а) додатковий капітал;
- б) позиковий капітал;
- в) резервний капітал;
- г) статутний капітал.

17. Що таке самофінансування?

- а) метод організації фінансування діяльності підприємства за рахунок власних коштів, залучених фінансових ресурсів від реалізації цінних паперів і банківських кредитів;
- б) метод забезпечення діяльності підприємства з використанням не тільки власних коштів, а також фінансових ресурсів за рахунок випуску і реалізації цінних паперів;
- в) форма організації фінансування діяльності підприємства за рахунок власних коштів;
- г) функція управління підприємством.

18. Діяльність, спрямована на зміну кількісних і якісних показників фінансових процесів через механізм надання або вилучення фінансових ресурсів для забезпечення стійкості функціонування підприємства, - це:

- а) фінансове забезпечення;
- б) фінансове регулювання;
- в) фінансовий контроль;
- г) фінансове планування.

19. Фінансові показники як елемент системи фінансових індикаторів:

- а) відображають кількісну сторону фінансових відносин і показують обсяги фінансових операцій;
- б) характеризують наукову абстракцію реальних економічних відносин;
- в) це відносні фінансові показники, які дають можливість оцінювати фінансову діяльність;
- г) це важелі впливу на фінансові відносини.

20. Фінансові коефіцієнти як елемент системи фінансових індикаторів:

- а) відображають кількісну сторону фінансових відносин і показують обсяги фінансових операцій;
- б) характеризують наукову абстракцію реальних економічних відносин;
- в) це відносні фінансові показники, які дають можливість оцінювати фінансову діяльність;
- г) це важелі впливу на фінансові відносини.

21. Важелі впливу на економічний розвиток підприємства за напрямком дії поділяються на:

- а) стимули і санкції;
- б) норми і нормативи;
- в) умови і принципи формування доходів і нагромаджень;
- г) умови і принципи фінансування і кредитування.

Питання для самостійної роботи:

1. Фінанси підприємств як основа фінансів суспільства
2. Внутрішні і зовнішні джерела формування фінансових ресурсів
3. Еволюція організаційно-правових форм та їх вплив на організацію фінансів підприємства.
4. Інституціональне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання.
5. Капітал підприємств різних організаційно-правових форм і джерела його формування.
6. Самофінансування як індикатор фінансового забезпечення поточної та інвестиційної діяльності підприємства.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Перелік питань:

1. Основні принципи організації грошових розрахунків.
2. Форми безготівкових розрахунків у господарському обігу.
3. Здійснення розрахунково-касового обслуговування підприємств.
4. Розрахунково-платіжна та касова дисципліна.

Глосарій:

- грошові кошти	- вексель
- грошові потоки	- чекодавець
- додана вартість	- чекодержатель
- дохід від реалізації продукції	- чекова книжка
- грошові розрахунки	- відкличний акредитив
- грошові платежі	- безвідкличний акредитив
- готівкові платежі	- покритий акредитив
- безготівкові розрахунки	- непокритий акредитив
- поточний рахунок підприємства	- простий вексель
- касова книга	- переказний вексель
- розрахунки за товарними операціями	- індосамент
- розрахунки за нетоварними операціями	- акцепт
- платіжне доручення	- аваль
- платіжне вимога-доручення	- платіжна дисципліна
- платіжна вимога	- банківські санкції до підприємств
- розрахунковий чек	- договірні санкції до підприємства
- акредитив	- фінансові санкції до підприємства
	- штрафні санкції
	- пеня
	- неустойка

Практичні завдання:

1. Визначити, яку суму буде сплачено власнику векселя, якщо:
  - вексель на суму 170 тис. грн. взято до обліку комерційним банком 1.03 поточного року;
  - термін погашення векселя не раніше 30.04 поточного року;
  - процентна ставка банку за врахування векселя 15%.

2. Розрахуйте суму погашення векселя, якщо строк платежу “по пред’явленню, не раніше 20.12.2021 р”. Дата складання 20.11.2021 р. Дата пред’явлення до платежу 19.01.2022 р. Номінальна вартість 250 тис. грн. На номінальну вартість нараховуються проценти з розрахунку 22% річних.
3. Визначте, яку максимально можливу суму для розрахунків з контрагентом матиме ТОВ «Брусниця» 1.12. поточного року, якщо 1.12. були такі операції:
- виписаний простий вексель на 5 місяців на суму 180 тис. грн.;
  - надійшов дохід від реалізації продукції у сумі 40 тис. грн.;
  - відвантажено продукцію на суму 120 тис. грн.;
  - інкасовано вексель на суму 150 тис. грн. на 3 місяці раніше від терміну, термін дії векселя 6 місяців, ставка відсотка за векселем - 20 %.
  - підприємство отримало кредит на суму 90 тис. грн.

Тести для самоперевірки:

1. Грошові кошти підприємств - це:

- а) фінансові ресурси, які знаходяться на підприємстві;
- б) засоби у вигляді грошей, які знаходяться в касі і на рахунках підприємства;
- в) вартість відпущеної покупцеві продукції;
- г) капітал, що авансований в активи підприємства.

2. Платіжне доручення - це:

- а) письмове боргове зобов'язання, яке дає право вимагати від боржника уплати відповідної суми;
- б) письмове доручення власника рахунку перерахувати вказану в ньому суму зі свого рахунку на рахунок отримувача коштів;
- в) комбінований документ, який вміщує вимогу постачальника (отримувача грошей) і доручення платника;
- г) немає правильної відповіді.

2. Безготівкові розрахунки – це:

- а) розрахунки, які здійснюються готівкою.
- б) розрахунки за бартером.

- в) розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках і за допомогою чеків.
- г) немає правильної відповіді.

3. Яким належить вважати акредитив, якщо покупець (акредитиводавець) завчасно бронює кошти для розрахунків з постачальниками?

- а) покритим;
- б) акцептованим;
- в) непокритим;
- г) відзивним.

4. Платіжна вимога-доручення - це:

- а) письмове доручення власника рахунку перерахувати вказану в ньому суму зі свого рахунку на рахунок отримувача грошей;
- б) комбінований документ, який містить вимогу постачальника (отримувача грошей) і доручення платника про перерахування відповідної суми коштів;
- в) письмове зобов'язання встановленої форми, яке дає право його власнику вимагати сплати відповідної суми в установлений строк;
- г) немає правильної відповіді.

5. Платіжна вимога – це:

- а) письмове доручення власника рахунку перерахувати вказану в ньому суму зі свого рахунку на рахунок отримувача грошей;
- б) комбінований документ, який містить вимогу постачальника (отримувача грошей) і доручення платника про перерахування відповідної суми коштів;
- в) розрахунковий документ, виписаний постачальником, який містить вказівку банкові отримати зазначену грошову суму від платника на підставі відповідних документів, котрі свідчать про реальне проведення операцій;
- г)) письмове зобов'язання встановленої форми, яке дає право його власнику вимагати оплати відповідної суми в установлений строк.

6. Які з перерахованих нижче розрахунків готівкові?

- а) розрахунки по оплаті праці робітникам з каси підприємства;
- б) розрахунки по оплаті товарів через установи банків;

- в) розрахунки по оплаті товарів платіжним дорученням;
- г) розрахунки по оплаті послуг через установи банків.

7. Безвідкличний акредитив – це акредитив:

- а) при відкритті якого кошти платника бронюються на окремому рахунку в банку;
- б) який відкривається покупцем у банку постачальника шляхом видачі йому права списувати всі суми акредитива з кореспондентського рахунку банку-емітента;
- в) який може бути змінений чи анульований банком за згоди постачальника, на ім'я якого він висунений;
- г) який може змінити або анулювати банк без попереднього погодження з постачальником, на користь якого він відкритий.

8. Відкличний акредитив – це акредитив:

- а) при відкритті якого кошти платника бронюються на окремому рахунку в банку;
- б) який відкривається покупцем у банку постачальника шляхом видачі йому права списувати всі суми акредитива з кореспондентського рахунку банку-емітента;
- в) який може бути змінений чи анульований банком за згодою постачальника, на ім'я якого він висунений;
- г) який може змінити або анулювати банк без попереднього погодження з постачальником, на користь якого він відкритий.

9. Непокритий акредитив – це акредитив:

- а) при відкритті якого кошти платника бронюються на окремому рахунку в банку;
- б) який відкривається покупцем в банку постачальника шляхом видачі йому права списувати всі суми акредитива з кореспондентського рахунку банку-емітента;
- в) який може бути змінений чи анульований банком за згоди постачальника, на ім'я якого він був висунений;
- г) оплата за яким, у разі тимчасової відсутності коштів на рахунку платника, гарантується банком за рахунок банківського кредиту.

10. Покритий акредитив - це:

- а) акредитив, при відкритті якого кошти платника бронюються на окремому рахунку в банку;
- б) акредитив, який відкривається покупцем в банку постачальника шляхом видачі йому права списувати всі суми акредитива з кореспондентського рахунку банку-емітента;
- в) акредитив, який може бути змінений чи анульований банком за згоди постачальника, на ім'я якого він був висунений;
- г) комбінований документ, який містить вимогу постачальника (отримувача грошей) і доручення платника про перерахування відповідної суми коштів.

11. Укажіть правильне визначення терміна “вексель”:

- а) доручення банку покупця банку постачальника здійснити оплату рахунків постачальника;
- б) форма розрахунку, за якої банк-емітент на доручення свого клієнта повинен здійснити платіж;
- в) комбінований документ, який містить вимогу постачальника і доручення платника;
- г) письмове зобов'язання відповідної форми, яке дає право його власникові вимагати відповідної суму у відповідний термін.

12. Укажіть правильне визначення терміна “акредитив”:

- а) форма розрахунку, за якої банк-емітент на доручення свого клієнта повинен здійснити платіж третій особі;
- б) розрахунковий документ, що містить доручення чекодавця банкові стосовно здійснення платежу;
- в) розрахунковий документ з дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити оплату за рахунок спеціально за депонованих коштів;
- г) розрахунковий документ, що містить вимогу постачальника та доручення платника.

Питання для самостійної роботи:

1. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень і платіжних вимог-доручень.
2. Розрахункові чеки та їх використання.

3. Розрахунки акредитивами: особливості та практичне застосування.
4. Особливості розрахунків в електронних системах типу «клієнт-банк».
5. Вексельна форма розрахунків та її використання на підприємствах.
6. Платіжна система в Україні: проблеми та способи їх розв'язання.
7. Факторингові послуги в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку.

Тема 3. Грошові надходження підприємств

Перелік питань:

1. Характеристика та склад грошових надходжень підприємства
2. Ціноутворення на підприємстві
3. Планування доходу від операційної діяльності
4. Грошові надходження від інвестиційної, фінансової та іншої діяльності підприємства.

Глосарій:

- грошові надходження - дохід від реалізації продукції - операційна діяльність - фінансова діяльність - інвестиційна діяльність - чистий дохід від реалізації продукції - дохід від участі в капіталі - інші фінансові доходи - доходи від іншої операційної діяльності - касовий метод розрахунку грошових надходжень - метод нарахування розрахунку грошових надходжень - ціна - вільні ціни - преїскурантні ціни - договірні ціни	- регульовані ціни - оптова ціна - відпускна ціна - роздрібна ціна - світова ціна - метод прямого рахунку планування доходу - укрупнений метод планування доходу - комбінований метод планування доходу - виробнича собівартість виробу - рентабельність виробу - торгова націнка - метод встановлення ціни «поточні витрати плюс прибуток» - метод «цільового прибутку» встановлення ціни - облікова функція ціни - стимулююча функція ціни

- розподільча функція ціни
- витратний метод ціноутворення
- дебіторська заборгованість
- інший сукупний дохід
- метод ціноутворення за оцінкою споживчої вартості
- пропорційне ціноутворення
- метод швидкого повернення витрат

Практичні завдання:

1. Собівартість підакцизного виробу становить 60 грн. Планова рентабельність реалізації 30%. Акцизний податок становить 0,3 Євро з одиниці підакцизного товару. Торгова націнка – 15%. Визначте роздрібну ціну цього товару, якщо курс 1€=32,8 грн.
2. За вересень 2022 року фабрика відвантажила 300 одиниць продукції, договірна ціна якої (без акцизного податку і ПДВ) – 60 тис. грн. Ставка акцизного збору на даний товар – 30%. Визначте відпускну ціну партії товару з акцизним податком і ПДВ.
3. У звітному періоді закупили сировини на суму 75 тис. грн. Податкові накладні оформлені на суму 60 тис. грн. З закупленої сировини виготовили та реалізували продукції на суму 120 тис. грн. Визначте суму ПДВ, яку необхідно внести до бюджету.
4. Поточні витрати ТОВ «Злата» складають 800 грн. Інвестиції в основний капітал - 400 тис. грн., інвестиції в оборотний капітал складають 200 тис. грн. Норма прибутку – 20%. Податок на прибуток – 18%. Визначте експортну ціну продукції методом цільового прибутку враховуючи те, що курс НБУ 1\$= 28,3 грн.
5. Визначте зовнішньоторговельну ціну виробу ТОВ «Віст» в у.о. методом “поточні витрати плюс прибуток”. Якщо собівартість одиниці виробу 500 грн., витрати на митне обслуговування – 35 грн., витрати на транспортування вантажу в розрахунку на одиницю виробу – 25 грн. Витрати на страхування вантажу – 17 грн. Рентабельність виробу становила 35%. Курс НБУ за 1\$ - 28,3.

Тести для самоперевірки:

1. Методом розрахунку грошових надходжень, відповідно до якого дохід від продажу продукції та виконання інших операцій визначають за коштами, що надійшли на рахунки у вигляді платежів за відвантажену продукцію, виконані роботи, надані послуги, є:
  - а) касовий метод;
  - б) метод нарахування;
  - в) прямий метод;
  - г) непрямий метод.

2. Методом розрахунку грошових надходжень, відповідно до якого дохід від продажу продукції та виконання інших операцій визначають за вартістю відвантажених товарів, виконаних робіт, наданих послуг, є:
  - а) касовий метод;
  - б) метод нарахування;
  - в) прямий метод;
  - г) непрямий метод.

3. До якого показника належить визначення: “Сума грошових коштів, які надійшли на поточний рахунок підприємства за відвантажену продукцію та інші матеріальні цінності, надані роботи та послуги ”?
  - а) прибуток від реалізації продукції;
  - б) дохід (виручка) від реалізації продукції;
  - в) собівартість продукції;
  - г) рентабельність продукції.

4. До надходжень у межах операційної діяльності відносять:
  - а) реалізацію майна довгострокового призначення;
  - б) отримання короткострокових кредитів;
  - в) отримання штрафів від підприємств, що порушили умови угоди;
  - г) отримання коштів за продукцію допоміжних виробництв.

5. До фінансової діяльності підприємства відносять:
  - а) надходження бюджетних асигнувань;
  - б) сплату штрафів за порушення угод;

в) розрахунки з бюджетом (сплату податків);
г) фінансування інвестиційного проекту, що передбачає модернізацію виробничих потужностей.

6. Не є елементом фінансової діяльності підприємства:

- а) погашення позичок;
- б) виплата дивідендів;
- в) придбання цінних паперів;
- г) викуп акцій власної емісії.

7. Елементом інвестиційної діяльності підприємства є:

- а) платежі постачальникам;
- б) виплати працівникам;
- в) виплата дивідендів;
- г) придбання цінних паперів.

8. Не є доходом від операційної діяльності:

- а) дохід від реалізації товарів;
- б) дохід від реалізації фінансових інвестицій;
- в) дохід від реалізації іноземної валюти;
- г) одержані гранти та субсидії.

9. До доходів від фінансової діяльності підприємства відносять дохід від:

- а) оперативної оренди активів;
- б) реалізації необоротних активів;
- в) участі у капіталі;
- г) списання кредиторської заборгованості.

10. Грошові надходження підприємства охоплюють:

- а) доходи від основної, фінансової та інвестиційної діяльності;
- б) доходи від комерційної діяльності;
- в) доходи від позареалізаційних операцій, виручка від реалізації продукції;
- г) виручка від реалізації продукції та інших необоротних активів.

11. Які з перелічених нижче функцій виконує ціна?

- а) ідентифікуючу, регулюючу, облікову;

- б) контрольну та розподільчу;
- в) комерційну;
- г) облікову, стимулюючу, розподільчу.

12. Відпускну ціну визначають за формулою:

- а) Відпускна ціна = Собівартість + Прибуток;
- б) Відпускна ціна = Оптова ціна + Прибуток;
- в) Відпускна ціна = Оптова ціна + Податок на додану вартість;
- г) Відпускна ціна = Оптова ціна + Торгова націнка.

13. Оптову ціну визначають за формулою:

- а) Оптова ціна = Собівартість + Прибуток;
- б) Оптова ціна = Оптова ціна + Прибуток;
- в) Оптова ціна = Оптова ціна + Податок на додану вартість;
- г) Оптова ціна = Оптова ціна + Торгова націнка.

14. Доходи від інвестиційної діяльності охоплюють:

- а) надходження дивідендів від фінансових інвестицій;
- б) доходи від реалізації виробничих запасів;
- в) доходи від реалізації іноземної валюти;
- г) доходи від реалізації продукції.

15. Доходом від участі у капіталі є дохід від:

- а) інвестицій в асоційовані підприємства;
- б) реалізації фінансових інвестицій;
- в) реалізації необоротних активів;
- г) реалізації майнових комплексів.

16. Надходження та витрати грошових коштів у результаті одержання кредитів, емісії акцій, а також витрати, пов'язані з погашенням заборгованості за раніше виданими кредитами і виплата дивідендів, – це діяльність:

- а) операційна;
- б) фінансова;
- в) інвестиційна;
- г) основна.

17. Ціни, які встановлюються адміністративно державою, переважно на послуги першої необхідності і на товари, які монопольно виготовляються державою - це:

- а) вільні ціни;
- б) регульовані ціни;
- в) роздрібні ціни;
- г) відпускні ціни.

18. Надходження коштів від дебіторів потрібно відобразити у складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) комерційної діяльності.

Питання для самостійної роботи:

1. Особливості формування доходу за використання різних видів і форм розрахунків
2. Сучасні аспекти ціноутворення на підприємстві.
3. Проблемні аспекти формування доходів від операційної діяльності підприємства.
4. Формування доходів від фінансових операцій та участі в капіталі інших підприємств.
5. Планування доходу з урахуванням специфіки продукції.
6. Цінові фактори формування доходу від реалізації продукції

Тема 4. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Перелік питань:

1. Характеристика складових елементів основного капіталу
2. Амортизація необоротних активів та її використання.
3. Показники ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів.
4. Інвестиційна діяльність підприємства та методи її фінансування.

Глосарій:

- основний капітал
- необоротні активи
- основні засоби
- нематеріальні активи
- інвестиційна нерухомість
- довгострокові фінансові інвестиції
- незавершені капітальні інвестиції
- первісна вартість основних засобів
- залишкова вартість основних засобів
- відновна вартість основних засобів
- ліквідаційна вартість основних засобів
- знос
- амортизаційні відрахування
- норма амортизаційних відрахувань
- справедлива вартість основних засобів
- оціночна вартість нематеріальних активів
- самофінансування
- кредитування
- валове самофінансування
- чисте самофінансування
- лізингоотримувач
- лізингодавець
- операційний лізинг
- фінансовий лізинг
- рейтинг
- хайринг
- франчайзинг
- франшиза
- пашуальні платежі
- роялті
- коефіцієнт зносу
- коефіцієнт придатності
- капіталовіддача основних засобів
- капіталомісткість основних засобів
- коефіцієнт оновлення основних засобів
- коефіцієнт вибуття основних засобів

Практичні завдання:

1. Розрахуйте щорічні суми амортизаційних відрахувань беручи до уваги, що ТОВ «Простір» обрано метод прямолінійного списання. Первісна вартість споруди на яку нараховують амортизацію – 2 500 тис. грн. Підприємство приймає рішення про використання цієї споруди протягом 16 років і встановлює при цьому ліквідаційну вартість у розмірі 200 тис. грн.
2. Визначте суму річних амортизаційних відрахувань ПрАТ «Арена», застосовуючи метод зменшення залишкової вартості. Первісна вартість будівлі на яку нараховують амортизацію на дату початку нарахування – 2 600 тис. грн., ліквідаційна вартість об'єкту – 600 тис. грн., термін корисного використання будівлі – 4 роки.

3. Знайдіть річні амортизаційні відрахування ТОВ «Арена» кумулятивним методом. Первісна вартість об'єкта амортизації 305,3 тис. грн. Сума коштів, яку очікує отримати підприємство від продажу об'єкта амортизації після закінчення корисного терміну його експлуатації, 5,3 тис. грн. Термін служби 5 років.
4. Знайдіть місячні амортизаційні відрахування ПАТ «Монсано» виробничим методом, якщо придбаний верстат передбачається використовувати для виготовлення 500 тис. деталей. Первісна вартість верстата становить 250 тис. грн. Ліквідаційна вартість цього верстата оцінена як нульова. Задані місячні обсяги виробництва такі:
1 місяць – 7,5 тис. дет.;	5 місяць – 2,5 тис. дет.;
2 місяць – 5 тис. дет.;	6 місяць – 2 тис. дет.;
3 місяць – 3,5 тис. дет.;	7 місяць – 1,5 тис. дет.;
4 місяць – 3 тис. дет.;	8 місяць – 3 тис. дет.
5. Визначте капіталовіддачу та капіталомісткість основних засобів, капіталоозброєність за такими даними ТОВ «Дарниця»: Вартість валової продукції на кінець року 20 млн. грн. Вартість основних виробничих засобів на початок року 9 млн. грн. У травні введено в дію основних виробничих засобів на суму 1 млн. грн. З 1 листопада вибуло основних засобів на суму 0,5 млн. грн. Середньоспискова чисельність працівників 300 осіб.
6. Визначте: основні засоби на кінець року за повною вартістю і за залишковою вартістю; показники стану та руху основних засобів ПрАТ «Бартка».
- Основні засоби за залишковою вартістю на початок року дорівнювали 554 тис.грн. Введено за звітний рік нових основних засобів на суму 25тис.грн.. Вибуло за звітний рік основних засобів за повною вартістю на суму 5 тис.грн., за залишковою вартістю на суму 2 тис.грн. Сума зносу на початок року - 345тис.грн. Сума амортизаційних відрахувань за звітний рік 22 тис. грн.

7. Розрахуйте коефіцієнти оновлення, коефіцієнти вибуття та коефіцієнти зносу основних засобів ПАТ «Олар» за даними представленими в таблиці.

№ п/п	Показники	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	9100,0	10640,0
2	Сума зносу, тис. грн.	1100,0	1340,0
3	Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	8000,0	9300,0
4	Вартість введених основних засобів, тис. грн.		1540,0
5	Вартість виведених основних засобів, тис. грн.		1300,0

8. . Вартість товарної продукції ТОВ «Шеріф» за рік становить 52300 тис. грн.. середньорічна вартість основного капіталу становить – 12400 тис. грн. Середньоспискова чисельність працюючих у звітному році склала 180 осіб. Визначте капіталомісткість, капіталовіддачу основних засобів капіталу та капіталоозброєність працюючих.

Тести для самоперевірки:

1. До основного капіталу відносять:

- а) довгострокові фінансові інвестиції;
- б) кошти в поточних розрахунках;
- в) короткострокові фінансові інвестиції;
- д) грошові кошти.

2. Коефіцієнт оновлення основних засобів – це відношення вартості засобів, що:

- а) надійшли протягом року, до повної початкової вартості засобів на кінець року;
- б) надійшли протягом року, до повної початкової вартості засобів на початок року;

- в) вибули протягом року, до повної початкової вартості засобів на кінець року;
- г) вибули протягом року, до повної початкової вартості засобів на початок року.

2. Моральний знос основних засобів – це:

- а) втрата вартості основними засобами у процесі їх експлуатації;
- б) заміна зношених основних засобів через капітальне будівництво;
- в) матеріальне зношування окремих елементів основних засобів та заміна їх через капітальне будівництво або капітальний ремонт;
- г) знос основних засобів унаслідок появи нового, більш прогресивного обладнання.

2. Залишкова вартість основних засобів - це:

- а) перенесена вартість основних засобів на створений продукт;
- б) неперенесена вартість основних засобів на створений продукт;
- в) різниця між повною початковою та залишковою вартістю основних засобів на певну дату;
- г) різниця між повною початковою та величиною зношення основних засобів на певну дату.

5. Коефіцієнт вибуття основних засобів – це відношення вартості засобів, що:

- а) надійшли протягом року, до повної початкової вартості засобів на кінець року;
- б) надійшли протягом року, до повної початкової вартості засобів на початок року;
- в) вибули протягом року, до повної початкової вартості засобів на кінець року;
- г) вибули протягом року, до повної початкової вартості засобів на початок року.

6. Рівень капіталовіддачі основних засобів – це відношення:

- а) вартості виробленої продукції до вартості основних засобів на початок року;
- б) вартості виробленої продукції до середньої повної вартості основних засобів за певний період;

- в) середньої повної вартості основних засобів до вартості виробленої продукції за певний період;
- г) повної вартості основних засобів на кінець року до вартості виробленої продукції.

7. Динаміка показників ефективності використання основних засобів характеризує:

- а) стан основних засобів;
- б) ефективність використання основних засобів на звітну дату;
- в) співвідношення основних засобів і оборотних активів;
- г) ефективність використання капіталу, авансованого в основні засоби, за період дослідження.

8. Які з указаних коефіцієнтів характеризують стан використання основних засобів підприємства?

- а) капіталовіддача, рентабельність використання основних засобів підприємства, капіталомісткість;
- б) коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності;
- в) коефіцієнт автономії, коефіцієнт покриття процентних виплат, коефіцієнт маневреності;
- г) коефіцієнт відновлення, коефіцієнт вибуття.

9. Фізичний знос основних засобів – це:

- а) втрата вартості основними засобами у процесі їх експлуатації;
- б) заміна зношених основних засобів через капітальне будівництво.
- в) матеріальне зношування окремих елементів основних засобів та заміна їх через капітальне будівництво або капітальний ремонт.
- г) заміна основних засобів унаслідок запровадження нового, більш прогресивного обладнання.

10. Основні засоби підприємства рахуються на балансі підприємства впродовж усього періоду їх функціонування за:

- а) первісною вартістю;
- б) відновною вартістю;
- в) повною (відновною і первісною) вартістю;
- г) залишковою вартістю.

11. Амортизаційні відрахування – це:

- а) фінансові ресурси підприємства, які вкладаються в оборотні активи;
- б) непрямий податок;
- в) поступове перенесення вартості основних виробничих засобів на собівартість виробленої продукції;
- г) сума власних коштів підприємства, необхідна для створення мінімальних запасів оборотних активів.

12. Від яких показників залежить сума амортизаційних відрахувань?

- а) операційного прибутку та норми амортизації;
- б) балансової вартості основних засобів, нематеріальних активів і норми амортизації;
- в) тільки середньорічної вартості основних засобів і нематеріальних активів;
- г) тільки норми амортизаційних відрахувань.

13. Яка ознака в основі поділу основних засобів на активну і пасивну частини?

- а) паспортна продуктивність;
- б) цільове призначення;
- в) рівень прибутковості;
- г) характер участі у виробничих процесах.

14. Основні засоби підприємства рахуються у балансі підприємства впродовж усього періоду їх функціонування за:

- а) первісною вартістю;
- б) відновною вартістю;
- в) повною (відновною і первісною) вартістю;
- г) залишковою вартістю.

15. Повна (первісна) вартість основних засобів - це:

- а) перенесена вартість основних засобів на створений продукт;
- б) неперенесена вартість основних засобів на створений продукт;
- в) сума залишкової вартістю та суми зносу основних засобів;
- г) вартість основних засобів у момент їх придбання.

16. Коефіцієнт придатності основних засобів - це відношення:

- а) суми зношення до повної первісної вартості основних засобів;
- б) залишкової до первісної вартості основних засобів на певну дату;
- в) балансової основних засобів до початкової вартості основних засобів на певну дату;
- г) залишкової основних засобів до середньорічної вартості основних засобів.

17. Яка вартість основних засобів використовується для нарахування амортизації кумулятивним методом?

- а) балансова;
- б) відновна;
- в) первісна зменшена на суму ліквідаційної вартості;
- г) залишкова.

18. Відповідно до П(С)БО 7, амортизація основних засобів може нараховуватися із застосуванням таких методів:

- а) прямолінійного та прискореного зменшення залишкової вартості;
- б) прямолінійного, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивного;
- в) прямолінійного, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, виробничого та кумулятивного;
- г) зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, виробничого та кумулятивного.

Питання для самостійної роботи:

1. Процес відтворення основних виробничих засобів за умов ринкової економіки.
2. Законодавчі основи формування амортизаційного капіталу підприємства.
3. Порівняльна характеристика ефективності методів нарахування амортизаційних відрахувань.
4. Фінансовий лізинг і його роль у відтворенні основних виробничих засобів
5. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів у окремих галузях економіки України

Тема 5. Формування та використання оборотного капіталу підприємства

Перелік питань:

1. Сутність і склад оборотного капіталу підприємства.
2. Джерела формування оборотного капіталу.
3. Встановлення оптимальної потреби в оборотному капіталі підприємства.
4. Показники економічної ефективності використання оборотного капіталу.

Глосарій:

- оборотний капітал	- страховий (гарантійний) запас
- оборотні активи	- транспортний запас
- виробничі запаси	- підготовчий запас
- дебіторська заборгованість	- коефіцієнт зростання витрат
- абсолютні ліквідні активи	- комерційний кредит
- середньоліквідні активи	- коефіцієнт оборотності оборотного капіталу
- низьколіквідні активи	- коефіцієнт завантаження оборотного капіталу
- власний оборотний капітал	- тривалість обороту оборотного капіталу
- запаси незавершеного виробництва	- рентабельність оборотного капіталу
- запаси готової продукції	- оборотність оборотного капіталу
- поточні фінансові інвестиції	- кругооборот оборотного капіталу
- витрати майбутніх періодів	- прямий метод розрахунку потреби
- короткострокові кредити банку	- в оборотному капіталі
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	- економічний метод розрахунку потреби в оборотному капіталі
- нормування оборотних активів	- контрольний метод розрахунку потреби в оборотному капіталі
- норма оборотних активів	
- норматив оборотних активів	
- поточний (складський) запас	

Практичні завдання:

1. У ТОВ «Зірка» середньозважений інтервал між поставками сировини – 26 днів. Форма оплати за сировину-попередня. Час, необхідний для проведення розрахунків за покупку, – 2 дні, час перебування партії сировини в дорозі після оплати – 5 днів. Час, необхідний для підготовки сировини до запуску у виробництво, – 6 днів. Одноденні витрати даної сировини у процесі

виробництва – 15 тис. грн. Визначте потребу в оборотному капіталі у запасах сировини.

2. Виробнича собівартість продукції ПрАТ «Світанок» у IV кварталі – 680 тис. грн. Норма оборотного капіталу у запасах продукції на складі: накопичення партії виробів – 30 днів; пакування, маркування, перевірка якості – 4,5 днів.

Норма оборотного капіталу на відвантажену продукцію: оформлення документів – 3 дні; навантажувальні роботи – 2 дні; оформлення транспортних документів - 1 день.

Знайдіть потребу в капіталі для вкладання у запаси готової продукції.

3. У звітному періоді ПАТ «Телеком» виготовило та реалізувало продукції на суму 960 тис. грн.. Залишок оборотних засобів становив: на початок року – 250 тис. грн., на кінець року – 230 тис. грн. Визначте показники ефективності використання оборотних засобів.

4. Визначте показники ефективності використання оборотних засобів за кожний рік та суму коштів, вивільнених з обороту внаслідок прискорення оборотності у звітному році порівняно з базисним.

У таблиці наведені дані ПАТ «Телеком» (тис. грн.):

Показники	Базисний рік	Звітний рік
1. Чистий дохід від реалізації продукції	8400	10200
2. Середньорічна вартість оборотних засобів	2210	2730

5. Фактичний обсяг товарної продукції ТОВ «Вікторія» за виробничою собівартістю в поточному році становив 60,0 тис. грн. Фактична сума залишків оборотного капіталу на кінець поточного року – 16 тис. грн. На плановий рік обсяг товарної продукції по виробничій собівартості передбачається в розмірі 72 тис. грн. Планується прискорення оборотності оборотного капіталу на 6 днів. Розрахуйте: тривалість одного обороту оборотного капіталу; потребу капіталу без урахування

прискорення; потребу оборотного капіталу з урахуванням прискорення; відносне вивільнення оборотного капіталу в результаті прискорення.

Тести для самоперевірки:

1. Яка частина вкладеного оборотного капіталу обслуговує сферу обігу?

- а) запаси сировини та запаси незавершеного виробництва;
- б) готова продукція, грошові кошти й кошти в розрахунках;
- в) кошти на рахунках у банках і касі, у розрахунках, кредиторська заборгованість
- г) запаси сировини та запаси готової продукції.

2. До оборотних активів не відносять:

- а) незавершені капітальні інвестиції.
- б) незавершене виробництво.
- в) запаси сировини.
- г) запаси готової продукції.

3. До оборотних активів відносять:

- а) нематеріальні активи;
- б) вартість основних засобів;
- в) довгострокові фінансові інвестиції;
- г) дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

4. Яка частина вкладеного оборотного капіталу обслуговує сферу виробництва?

- а) запаси сировини та запаси незавершеного виробництва;
- б) готова продукція, грошові кошти й кошти в розрахунках;
- в) кошти на рахунках у банках і касі, у розрахунках, кредиторська заборгованість
- г) запаси сировини та запаси готової продукції.

5. Вивільнення певної суми оборотного капіталу можливе унаслідок:

- а) скорочення тривалості одного обороту оборотного капіталу в днях;
- б) збільшення тривалості одного обороту оборотного капіталу в днях;

в підвищення капіталовіддачі;

г) зменшення матеріаломісткості продукції.

6. Визначення потреби в оборотних активах здійснюється через:

а) нормування;

б) норму;

в) коефіцієнт зростання витрат;

г) одноденні витрати.

7. Час одного обороту оборотного капіталу вимірюється:

а) кількістю оборотів;

б) числом днів;

в) вартісними вимірниками;

г) у %.

8. За допомогою яких показників можна визначити потребу підприємства в сировині, матеріалах, покупних напівфабрикатах?

а) одноденних витрат конкретних видів сировини, матеріалів, розрахованих за виробничою собівартістю IV кв. планового року та собівартості одиниці продукції;

б) обсягу реалізації продукції в плановому році та коефіцієнта зростання витрат;

в) норм запасу в днях конкретних видів сировини, матеріалів та одноденних витрат конкретних видів сировини, матеріалів, розрахованих за виробничою собівартістю IV кв. планового року;

г) норм запасу в днях конкретних видів сировини, матеріалів та собівартості одиниці продукції.

9. Які показники характеризують ефективність використання оборотного капіталу?

а) тривалість обороту та коефіцієнт оборотності;

б) капіталовіддача та капіталомісткість;

в) коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності;

г) коефіцієнти ліквідності.

10. До яких джерел формування оборотного капіталу підприємства відносять прибуток?

а) власних;

- б) джерел, прирівняних до власних;
- в) позикових;
- г) залучених.

11. До яких джерел формування оборотного капіталу підприємства відносять кредити банків?

- а) власних;
- б) джерел, прирівняних до власних;
- в) позикових;
- г) залучених.

12. Які напрямки розміщення оборотного капіталу можна віднести до високоліквідних активів?

- а) запаси сировини та готової продукції;
- б) товари відвантажені;
- в) дебіторська заборгованість;
- г) гроші на банківських рахунках і в касі підприємства.

13. Які елементи вкладеного оборотного капіталу можна віднести до низьколіквідних активів?

- а) дебіторська заборгованість;
- б) гроші на банківських рахунках та в касі підприємства;
- в) товари відвантажені;
- г) матеріальні оборотні засоби.

14. До ненормованих оборотних активів відносять:

- а) готові вироби;
- б) виробничі запаси;
- в) незавершене виробництво;
- г) грошові кошти.

15. З названих показників для розрахунку “оборотності грошових активів” використовується величина:

- а) фінансового результату;
- б) позитивного та негативного грошових потоків від господарської діяльності;
- в) середнього залишку грошових активів;
- г) чистого грошового потоку від поточної діяльності.

16. Структура оборотного капіталу – це:

- а) його склад за елементами;
- б) питома вага кожного елемента в загальній сумі оборотного капіталу;
- в) співвідношення між нормованою і ненормованою часткою оборотних активів;
- г) співвідношення між його окремими елементами.

17. До складу оборотного капіталу підприємства входить:

- а) статутний капітал, довгострокові фінансові вкладення, заборгованість постачальникам за матеріальні цінності, прибуток минулих років;
- б) виробничі запаси, грошові кошти, дебіторська заборгованість, короткострокові цінні папери;
- в) незавершене виробництво, залишки готової продукції на складі, кредиторська заборгованість, залишок грошових коштів на розрахунковому рахунку;
- г) короткострокові фінансові вкладення, сировина і матеріали, заборгованість із заробітної плати, нерозподілений прибуток.

18. Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу показує:

- а) суму реалізованих товарів;
- б) за який час у середньому він здійснював один оборот;
- в) число укладених угод поставок;
- г) кількість оборотів оборотного капіталу за певний період.

19. З якою метою на підприємстві здійснюється нормування оборотних засобів?

- а) щоб ефективно використовувати прибуток;
- б) щоб сформувати статутний капітал;
- в) щоб досягти максимального обсягу випуску продукції, використовуючи мінімум засобів;
- г) щоб збільшити обсяг реалізації продукції.

20. Кількість оборотів оборотного капіталу за визначений період характеризує показник:

- а) коефіцієнт оборотності оборотного капіталу;
- б) коефіцієнт завантаження оборотного капіталу;

- в) коефіцієнт віддачі оборотного капіталу;
- г) тривалість одного обороту оборотного капіталу.

Питання для самостійної роботи:

1. Кругообіг оборотного капіталу як основа його функціонування.
2. Власні джерела формування оборотного капіталу, їх значення.
3. Формування оборотного капіталу за рахунок позикових джерел.
4. Вплив розміщення оборотного капіталу на фінансовий стан підприємства.
5. Напрямки покращення ефективності використання оборотного капіталу.
6. Способи прискорення оборотності оборотного капіталу.

МОДУЛЬ 2

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 6. Формування та розподіл прибутку підприємства

Перелік питань:

1. Економічний зміст прибутку та його функції.
2. Формування прибутку підприємства.
3. Сутність і методи обчислення рентабельності.
4. Розрахунок прибутковості підприємства
5. Розподіл і використання прибутку підприємства.

Глосарій:

- прибуток	- прибуток від реалізації продукції
- додаткова вартість	- прибуток номінальний
- додана вартість	- прибуток реальний
- валовий прибуток від реалізації продукції	- нерозподілений прибуток
- прибуток від операційної діяльності	- розподілений прибуток
- прибуток до оподаткування	- рентабельність
	- рентабельність продукції
	- рентабельність реалізованої продукції

- рентабельність капіталу
- рентабельність основного капіталу
- рентабельність оборотного капіталу
- рентабельність власного капіталу
- точка беззбитковості
- метод критичних співвідношень
- маржинальний дохід
- валова маржа
- поріг рентабельності
- запас фінансової стійкості
- беззбитковий обсяг виробництва
- собівартість реалізованої продукції
- прямі матеріальні витрати
- прямі витрати на оплату праці
- інші прямі витрати
- загальновиробничі витрати
- адміністративні витрати
- збиток
- дивіденди

Практичні завдання:

1. Чистий прибуток ТОВ «Орлик» - 672 000 грн. Обсяг продажу продукції – 5890000 грн., вартість активів 9049 000 грн., вартість власного капіталу – 7 455 000 грн. Знайдіть рентабельність власного капіталу, рентабельність активів, рентабельність реалізації продукції.

2. Вартість будівель і споруд ТОВ «Мережа»– 1 600 000 грн. Вартість верстатів і обладнання – 98 000 грн. Вартість виробничих запасів – 14 0000 грн. Витрати майбутніх періодів – 11 150 грн. Грошові запаси на рахунках –280 000 грн. Розрахунки з дебіторами – 185 400 грн. Чистий прибуток від виробничої діяльності – 500 200 грн. Чистий дохід від реалізації продукції – 3110000 грн. Статутний капітал – 622 000 грн. Нерозподілений прибуток – 17 500 грн.
Визначте: рентабельність власного капіталу підприємства, рентабельність реалізації продукції, рентабельність загальної вартості майна.

3. Обсяг виробництва ТОВ «Літо» складає 145 шт., постійні витрати на одиницю продукції 0,15 тис. грн., змінні витрати на одиницю продукції 3,5 тис. грн. Обсяг прибутку, що передбачається, 45 тис. грн.
Визначте критичний обсяг реалізації продукції, критичну ціну, суму постійних витрат і кількість продукції, яку необхідно виготовити при очікуваній величині прибутку.

4. Порівняти рентабельність продукції ПрАТ «Болена» за три квартали на основі наведених даних:

Показники	Одиниці виміру	Квартал року		
		I	II	III
Кількість випущеної продукції	шт.	2300	2450	1800
Ціна одного виробу	грн.	60	60	60
Собівартість одного виробу	грн.	45	48	50

5. Визначте поріг рентабельності підприємства (беззбитковий обсяг продажу) у вартісному та натуральному вираженні та запас фінансової стійкості підприємства на основі таких даних:

- у звітному періоді підприємство виготовило і реалізувало продукції 5000 одиниць продукції за ціною 200 грн.;
- постійні витрати на весь випуск товарної продукції склали 340 тис. грн.
- змінні витрати на одиницю продукції склали 120 грн.

6. Виробнича собівартість товарної продукції у звітному періоді - 300 тис. грн. Чистий дохід підприємства, отриманий у звітному періоді – 500 тис. грн. Планується зниження витрат на 1 грн реалізованої продукції на 2 коп.

Визначити прибуток від реалізації продукції у плановому періоді.

Тести для самоперевірки:

1. Чистий прибуток розподіляється на:

- а) виплату дивідендів та оплату праці;
- б) витрати на матеріальне заохочення працівників та розвиток підприємства, формування фінансових резервів;
- в) сплату майнових податків і рентних платежів;
- г) погашення заборгованості по банківським кредитам.

2. Прибуток у діяльності підприємства виконує такі функції:

- а) ідентифікуючу, регулюючу, облікову;
- б) контрольну та розподільчу;
- в) комерційну та облікову;
- г) оціночну, стимулюючу, розподільчу.

3. Знайдіть правильне визначення економічної сутності рентабельності.

- а) абсолютна сума отриманого прибутку підприємства;
- б) абсолютна сума прибутку, отриманого від операційної діяльності;
- в) рівень дохідності підприємства;
- г) перевищення доходу від реалізації продукції над її собівартістю.

4. Склад витрат, які можуть бути віднесені на собівартість, регламентуються:

- а) засновниками (власниками) підприємства;
- б) головним бухгалтером підприємства;
- в) законодавчими актами, виданими Верховної Радою України;
- г) органами місцевого самоврядування.

5. До виробничої собівартості продукції не зараховують:

- а) прямі витрати на оплату праці;
- б) прямі матеріальні витрати;
- в) витрати на рекламу;
- г) загальновиробничі витрати.

6. Дайте визначення собівартості:

- а) це вартість використаних засобів виробництва;
- б) це вартість необхідного продукту;
- в) це грошове вираження безпосередніх витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції;
- г) це витрати на заробітну плату та амортизаційні відрахування.

7. До виробничої собівартості продукції належать:

- а) загальновиробничі та загальногосподарські витрати;
- б) прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати;
- в) прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, адміністративні витрати та витрати на збут;
- г) адміністративні витрати, витрати на збут та інші витрати операційної діяльності.

8. Залежно від обсягів виробництва загальновиробничі витрати поділяють на:

- а) змінні і постійні;
- б) одноелементні і комплексні;
- в) загальні і часткові;
- г) прямі і непрямі.

9. Рентабельність продукції – це відношення:

- а) собівартості продукції до валового прибутку;
- б) валового прибутку, отриманого від реалізації продукції, до собівартості продукції;
- в) валового прибутку, отриманого від реалізації продукції, до вартості активів підприємства;
- г) валового прибутку, отриманого від реалізації продукції, до доходу від реалізації продукції.

10. Різниця між чистим доходом від реалізації продукції та виробничою собівартістю реалізованої продукції є:

- а) чистим прибутком підприємства ;
- б) операційним прибутком підприємства;
- в) валовим прибутком підприємства ;
- г) прибутком від звичайної діяльності підприємства.

11. Назвіть можливі напрямки використання чистого прибутку:

- а) сплата податку на прибуток ;
- б) виплата дивідендів на акції;
- в) сплата відсотків за строковими банківськими кредитами;
- г) погашення довгострокових банківських кредитів.

12. Валовий прибуток від реалізації продукції – це:

- а) грошове вираження вартості товару ;
- б) виручка від реалізації продукції;
- в) різниця між обсягом реалізованої продукції у вартісному вираженні (без ПДВ і акцизного збору) та повною їх собівартістю;
- г) чистий прибуток підприємства.

13. Рентабельність продажу – це відношення:

- а) собівартості продукції до валового прибутку;
- б) валового прибутку, отриманого від реалізації продукції, до собівартості продукції;

- в) валового прибутку, отриманого від реалізації продукції, до вартості активів підприємства;
- г) валового прибутку, отриманого від реалізації продукції, до чистого доходу від реалізації продукції.

14. Різниця між чистим доходом від реалізації продукції та змінними витратами є:

- а) чистим прибутком підприємства ;
- б) маржинальним доходом підприємства;
- в) валовим прибутком підприємства ;
- г) критичним обсягом виручки.

15. Собівартість безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів входять до :

- а) виробничої собівартості продукції ;
- б) інших операційних витрат;
- в) адміністративних витрат;
- г) витрат на збут.

16. Критичний обсяг виробництва у натуральних одиницях розраховується як:

- а) відношення постійних витрат до маржинального доходу ;
- б) сума постійних і змінних витрат в розрахунку на весь обсяг;
- в) різниця між ціною та змінними витратами;
- г) сума собівартості продукції та прибутку.

17. Критичний обсяг постійних витрат розраховується як:

- а) відношення обсягу виробництва у натуральних одиницях до маржинального доходу ;
- б) різниця постійних і змінних витрат в розрахунку на весь обсяг;
- в) добуток обсягу виробництва у натуральних одиницях і маржинального доходу;
- г) сума собівартості продукції та прибутку.

18. Валовий прибуток від реалізації продукції дорівнює:

- а) сумі прибутків від операційної фінансової та інвестиційної діяльності;

- б) різниці між чистим доходом від реалізації продукції та виробничою собівартістю виробленої продукції;
- в) різниці між доходом та витратами;
- г) сумі операційних прибутків.

Питання для самосійної роботи:

1. Методи планування прибутку.
2. Методи визначення прибутку підприємства.
3. Нормативні основи визначення валового прибутку підприємства.
4. Вплив виробничої собівартості продукції на величину прибутку підприємства.
5. Методика визначення прибутку від операційної діяльності підприємства.
6. Склад операційних витрат та їх вплив на величину операційного прибутку підприємства.
7. Неопераційні витрати підприємства та їх вплив на прибуток підприємства.
8. Метод прямого рахунку як метод визначення величини прибутку підприємства.
9. Особливості аналітичного методу розрахунку операційного прибутку.

Тема 7. Оподаткування підприємства

Перелік питань:

1. Сутність і призначення системи оподаткування підприємств.
2. Вплив податків на діяльність підприємства.
3. Загальнодержавні податки і збори, які сплачують підприємства.
4. Місцеві податки і збори, які сплачують підприємства.

Глосарій:

- податок	- податкова ставка
- збір	- податкові пільги
- плата	- податок на додану вартість
- елементи податку	- акцизний податок
- об'єкт податку	- податок на прибуток підприємств
- суб'єкт податку	- податок на доходи фізичних осіб
- джерело податку	- рентна плата
- база оподаткування	- мито

- екологічний податок
- податок на майно
- точка беззбитковості
- єдиний податок
- туристичний збір
- збір за місця для паркування транспортних засобів
- податковий період
- спрощена система оподаткування
- резидент України
- нерезидент України
- податковий агент
- фінансова санкція
- податкове зобов'язання
- податковий кредит
- адвалерне мито
- специфічне мито
- комбіноване мито
- доходи
- витрати
- прибуток
- спеціальне використання природних ресурсів

Тести для самоперевірки знань:

1. Укажіть правильне визначення податкової системи:

- а) сукупність податків, що надходять до бюджетів різних рівнів;
- б) сукупність податків і зборів, які встановлює держава;
- в) сукупність обов'язкових платежів до бюджетів різних рівнів, а також до державних цільових фондів;
- г) сукупність обов'язкових платежів до бюджетів різних рівнів, а також до державних цільових фондів, що стягуються в законодавчому порядку.

2. Що є джерелом сплати до бюджету податку на додану вартість?

- а) балансовий прибуток підприємства;
- б) дохід (виручка) від реалізації продукції;
- в) прибуток підприємства;
- г) собівартість продукції.

3. Податкові ставки, розмір яких збільшується зі зростанням обсягів об'єкта оподаткування, називаються:

- а) змінними;
- б) зростаючими;
- в) прогресивними;
- г) регресивними.

4. За економічним змістом об'єкта оподаткування податки поділяються на:

- а) загальнодержавні та місцеві;
- б) прямі, непрямі;

- в) загальні, цільові;
- г) податки на доходи, податку на майно, податки на споживання.

5. Суспільне призначення податків виявляється у таких функціях:

- а) розподільчій та контрольній;
- б) фіскальній та контрольній;
- в) фіскальній та розподільчій;
- г) фіскальній та регулюючій.

6. До сукупного оподаткованого доходу працюючих громадян при сплаті прибуткового податку не зараховуються:

- а) допомога по вагітності і пологах;
- б) премії за результати виробничої програми;
- в) матеріальна допомога;
- г) суми стипендій та інших доходів студентів вищих та середніх навчальних закладів, аспірантів.

7. Який непрямий податок установлюються у вигляді надбавки до цін або тарифів?

- а) податок на прибуток;
- б) прибутковий податок;
- в) податок на додану вартість;
- г) комунальний податок.

8. Назвіть об'єкт оподаткування для обчислення акцизного збору за використання відсоткової ставки:

- а) собівартість продукції;
- б) ціна виробника (оптова ціна);
- в) ціна виробника + податок на додану вартість;
- г) ціна виробника + акцизний збір.

9. Назвіть чинники, від яких залежить сума податку на додану вартість:

- а) оподаткований прибуток і ставка податку;
- б) чистий прибуток і ставка податку;
- в) фонд заробітної плати;
- г) тільки ставка податку.

10. Назвіть надходження коштів, які не входять до складу валового доходу платника податку на прибуток:

- а) дохід від реалізації цінних паперів;
- б) дохід від операції лізингу;
- в) дохід від надання фінансових послуг;
- г) сума ПДВ, отриманого у складі ціни реалізації продукції.

11. Назвіть витрати коштів, які не входять до складу валових витрат виробництва й обігу платником податку на прибуток:

- а) амортизацій відрахування;
- б) витрати на утримання об'єктів соціальної інфраструктури;
- в) виплати дивідендів;
- г) витрати підприємства на придбання ліцензій для ведення господарської діяльності.

Практичні завдання:

1. ТОВ «Полярис» зареєстроване як платник податку на додану вартість. Упродовж звітного періоду підприємством виготовлено та реалізовано продукції в обсязі 25600 тис. грн. Витрати на її виробництво і реалізацію склали 11700 тис. грн., у тому числі впродовж звітного періоду придбано сировини і матеріалів на суму 8900 тис. грн. Розрахуйте розмір ПДВ, який товариство повинно сплатити до державного бюджету за результатами діяльності у звітному періоді.
2. Розрахуйте ціну реалізації ТОВ «Шепіт», якщо собівартість товару 100 грн., рентабельність 15%, ставка акцизного податку 20 грн. за одиницю
3. Упродовж звітного періоду ТОВ «Містраль» одержало доходи у розмірі 500 тис. грн. У звітному періоді воно також здійснило такі витрати:
  - прямі матеріальні витрати на виготовлення продукції – 102 тис. грн.
  - на оплату праці 190 тис. грн.;
  - на сплату податку на доходи фізичних осіб -23 тис. грн.; єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – 83 тис. грн.; плати за землю – 15 тис. грн.; місцевих податків і зборів 4 тис. грн.;

- амортизація виробничих основних засобів, безпосередньо пов'язаних з виробництвом реалізованих товарів, – 21 тис. грн..

Розрахуйте розмір податку на прибуток, який має сплати підприємство у звітному податковому періоді.

Питання для самостійної роботи:

1. Порівняльна характеристика податку на додану вартість та його аналогів у різних країнах.
2. Акцизний податок: практичні аспекти сплати.
3. Механізм сплати митних платежів для підприємств.
4. Податок на прибуток підприємства.
5. Роль підприємства у сплаті податку на доходи фізичних осіб.
6. Рентні платежі та їх особливості.
7. Екологічне оподаткування для підприємств.
8. Податок на майно: особливості м. Чернівці.
9. Єдиний податок: механізм сплати підприємствами.
10. Місцеві збори.

Тема 8. Кредитування підприємств

Перелік питань:

1. Сутність і функції кредиту, необхідність залучення коштів.
2. Форми кредиту, що залучають підприємства.
3. Банківське кредитування підприємств.
4. Можливості фінансування підприємств від європейських і міжнародних організацій.

Глосарій:

- кредит
- позиковий капітал
- кредитний договір
- комерційний кредит
- вексель
- дисконт
- податковий кредит
- форфейтинг
- франчайзинг
- лізинговий кредит
- лізингодавець
- іпотечний кредит
- бланковий кредит
- консорціумний кредит
- банківський кредит
- процентна ставка
- термін кредиту
- гарантовані кредити

- бланкові кредити	- кредитор
- середньострокові кредити	- позичальник
- довгострокові кредити	- товарний кредит
- короткострокові кредити	- вексельний кредит
- кредитна лінія	- застава майна
- резервна кредитна лінія	- декурсивний спосіб нарахування
- резидент України	процентів
- інструмент Глибокої і	- антисипативний спосіб нарахування
всеохоплюючої зони вільної	процентів
торгівлі	- овердрафт
- Європейський інвестиційний банк	- авальний кредит
- Європейський банк реконструкції	- акцептний кредит
і розвитку	

Практичні завдання:

1. Визначте, яку суму було перераховано підприємством банку за весь період користування кредитними ресурсами, якщо:
  - підприємство отримало кредит 10.03.2020 р. на фінансування ремонту цеху у розмірі 200 тис. грн. під 25% річних;
  - за умовами договору відсотки погашаються щомісячно. а сума основ боргу має бути погашена одноразово 10.03.2022 р.;
  - у разі порушення строку погашення кредиту і відсотків кредитним договором передбачено нарахування пені у розмірі 0,03% за кожний день прострочення платежу;
  - підприємство допустило порушення умов договору, прострочивши черговий відсотковий платіж за період 10.01. – 10.02.2021 р. на 6 днів.

2. Визначте строк окупності наданого ТОВ «Біказ» кредиту на розширення виробництва у сумі 300 тис. грн., якщо:
  - відсоткова ставка за користування кредитом – 22% річних;
  - підприємство щорічно отримує виручку від реалізації у розмірі 1050 тис. грн.;
  - собівартість виготовленої за рік продукції підприємства складає 670 тис. грн.
  - адміністративні витрати за рік становлять 100 тис. грн.;
  - підприємство є платником ПДВ і пільг із податку на прибуток не має.

3. ПАТ «Онікс» пред'являє достроково вексель, виданий ПАТ «Фенікс» на суму 600 тис. грн., термін погашення якого передбачений 1 вересня 2022 р, у банк 21 липня 2022 р. Банк враховує вексель ПАТ «Фенікс» з дисконтом на умовах 305 річних (використання звичайного відсотка).

Необхідно визначити суму дисконту та суму, що виплачується ПАТ «Онікс» після врахування векселя

Тести для самоперевірки:

1. На які цілі надається банківський кредит?

- а) фінансування оборотного капіталу;
- б) покриття збитків від господарської діяльності;
- в) викуп приватизованого підприємства;
- г) для внесення платежів у бюджет.

2. Кредитоспроможність – це:

- а) здатність підприємства своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання
- б) наявність умов для отримання кредиту і здатність своєчасно повернути взятую позичку;
- в) такий рух грошових коштів, який забезпечує постійне перевищення надходжень коштів над їх витратами
- г) здатність підприємства розрахуватись за своїми зобов'язаннями шляхом перетворення активів у гроші

3. Кредитна лінія - це:

- а) угода, за якою банк зобов'язується надати позичальнику кредити на раніше узгоджену суму протягом певного періоду;
- б) згода, але не зобов'язання комерційного банку надати кредит позичальнику;
- в) межа, яка встановлює максимальні та мінімальні розміри й терміни видачі кредиту одному позичальнику;
- г) ліміти видачі кредитів.

4. Види кредиту, що оформляються векселем:

- а) державний;
- б) комерційний;

- в) банківський;
- г) споживчий.

5. Комерційний кредит – це економічні відносини, які виникають між:

- а) комерційними банками;
- б) комерційними банками та підприємствами;
- в) підприємствами;
- г) державою та підприємствами.

6. Як називається кредит, що видається під заставу нерухомого майна?

- а) лізинговий кредит;
- б) комерційний кредит;
- в) іпотечний кредит;
- г) бланковий кредит.

7. Лізинговий кредит – це:

- а) надання банком кредиту на умовах відстрочки платежу;
- б) взаємна передача суб'єктами господарювання матеріальних цінностей на умовах оренди;
- в) надання суб'єктами господарювання взаємного кредиту у вигляді відстрочки платежу за продані товари і надані послуги;
- г) надання суб'єктами господарювання взаємної відстрочки платежів за товарно-матеріальні цінності.

8. Консорціумний кредит – це кредит, що надається:

- а) банком суб'єкту господарювання за умови, що вони обидва є членами того самого об'єднання (консорціуму);
- б) великим об'єднаннями підприємств для здійснення господарської діяльності;
- в) одному підприємству іншому, що є членами того самого об'єднання;
- г) об'єднанням банків суб'єктам господарської діяльності.

9. На які цілі видаються довгострокові кредити банків?

- а) технічне переоснащення виробництва;
- б) виробничу діяльність;

- в) формування оборотного капіталу;
- г) фінансове оздоровлення підприємства.

10. На які цілі видаються короткострокові кредити банків?

- а) на технічне переоснащення виробництва;
- б) на виробничу діяльність;
- в) на формування оборотного капіталу;
- г) фінансове оздоровлення підприємства.

11. Принцип раціональності й ефективності банківського кредитування означає:

- а) вкладення позичених коштів на конкретні цілі, обумовлені кредитною угодою;
- б) використання банком права на захист своїх інтересів у разі можливого порушення позичальником узятих на себе зобов'язань;
- в) економічність використання позики як з позиції банку, так і з позиції позичальника;
- г) що кредит повертається позичальником з відповідною платою за його користування у вигляді процента.

12. Принцип платності банківського кредитування означає:

- а) вкладення позичених коштів на конкретні цілі, обумовлені кредитною угодою;
- б) використання банком права на захист своїх інтересів у разі можливого порушення позичальником узятих на себе зобов'язань;
- в) економічність використання позики як з позиції банку так і з позиції позичальника;
- г) що кредит повертається позичальником з відповідною платою за його користування у вигляді процента.

13. Кредит, що надається одним підприємством іншому у вигляді відстрочки платежу за надані товари, є

- а) споживчим;
- б) іпотечним;
- в) товарним;
- г) банківським.

14. Овердрафт - це...

- а) придбання права вимоги боргу на безповоротній основі та прийняття ризику виконання вимог;
- б) короткостроковий кредит, що надається банком понад залишок коштів на рахунку;
- в) кредит, що надається у товарній формі;
- г) єдиний рахунок, на якому відображаються всі операції підприємства.

15. Факторинг - це...

- а) придбання права вимоги боргу на безповоротній основі та прийняття ризику виконання вимог;
- б) короткостроковий кредит, що надається банком понад залишок коштів на рахунку;
- в) кредит, що надається у товарній формі;
- г) єдиний рахунок, на якому відображаються всі операції підприємства.

16. Здатність позичальника у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями свідчить про його:

- а) платоспроможність;
- б) ліквідність;
- в) кредитоспроможність;
- г) дієздатність.

Питання для самосійної роботи:

1. Характеристика сучасних програм кредитування підприємств провідними банками
2. Оцінка ефективності використання позикових ресурсів на підприємстві.
3. Система показників підприємства, що характеризує його платоспроможність.
4. Надання кредиту на умовах договору факторингу
5. Визначення потреби підприємства у кредитних ресурсах.

Тема 9. Оцінка фінансового стану підприємства

Перелік питань:

1. Необхідність, значення та завдання оцінки фінансового стану підприємства.
2. Інформаційна база оцінки фінансового стану підприємства.
3. Показники фінансового стану підприємства.
4. Визначення фінансової стійкості підприємства.

Глосарій:

- фінансовий стан	- баланс підприємства
- оцінка фінансового стану	- звіт про фінансові результати
- ліквідність активів	- звіт про рух грошових коштів
- ліквідність балансу	- звіт про власний капітал
- платоспроможність	- абсолютна фінансова стійкість
- фінансова стійкість	- нормальний стійкий фінансовий стан
- ділова активність	- нестійкий фінансовий стан
- фінансова результативність	- кризовий фінансовий стан
- горизонтальний аналіз	- абсолютоліквідні активи (А1)
- вертикальний аналіз	- середньо ліквідні активи (А2)
- трендовий аналіз	- низьколіквідні активи (А3)
- порівняльний аналіз	- неліквідні активи (А4)
- аналіз відносних показників	- найбільш строківі зобов'язання (П1)
- прийоми фінансового аналізу	- короткострокові зобов'язання (П2)
- факторний аналіз	- довгострокові зобов'язання (П3)
- формалізовані методи фінансового аналізу	- постійні пасиви (П4)
- неформалізовані методи фінансового аналізу	- ліквідність підприємства
	- майновий стан підприємства
	-

Практичні завдання:

1. За показниками балансу, що відображені у таблиці 9.1., визначте:
  - а) відносні показники фінансової стійкості ПАТ «Весна» на початок і на кінець року;
  - б) тип фінансової стійкості ПАТ «Весна».Зробіть висновки про динаміку фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 9.1

Показники балансу ПАТ «Весна» за звітний період, тис. грн.

№ п/п	Показник	На початок року	На кінець року
1	Необоротні активи	8000	8780
2	Оборотні активи	7950	8630
3	в т. ч. запаси	6200	4600
4	Власний капітал	9000	11200
5	Довгострокові зобов'язання	2950	2150
6	Поточні зобов'язання	4000	4060
7	в т. ч. короткострокові кредити	1400	1800
8	Валюта балансу	15950	17410

2. Визначте показники ліквідності ПАТ «Весна» на початок і на кінець року на основі даних табл. 9.2. Зробіть висновки про динаміку платоспроможності підприємства.

Таблиця 9.2

Показники балансу ПАТ «Весна» за звітний період, тис. грн.

№ п/п	Показник	На початок року	На кінець року
1	Запаси	6200	4600
2	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	400	1700
3	Поточні фінансові інвестиції	500	2100
4	Грошові кошти та їх еквіваленти	800	180
5	Оборотні активи	7950	8630
6	Поточні зобов'язання	4000	4060

3. ПАТ «Весна» за звітний рік отримало чистого доходу 20 000 тис. грн. Використовуючи дані таблиці 9.1, розрахуйте коефіцієнти оборотності капіталу, оборотних активів, власного капіталу та час упродовж якого капітал підприємства проходить один оборот.
4. ПАТ «Весна» за звітний період отримало 20000 тис. грн. чистого доходу від реалізації продукції. Операційний прибуток за цей період дорівнював 2300 тис. грн., чистий прибуток -

1680 тис. грн. Використовуючи дані таблиці 9.1. визначити показники прибутковості підприємства та зробити висновки про ефективність його діяльності.

Тести для самоперевірки:

1. Як називається здатність підприємства швидко продавати активи й одержувати гроші для своїх зобов'язань?
  - а) ліквідність;
  - б) платоспроможність;
  - в) кредитоспроможність;
  - г) фінансова стійкість.

2. Основними завданнями оцінки фінансового стану підприємства є:
  - а) дослідження господарської діяльності підприємства;
  - б) аналіз бухгалтерської звітності;
  - в) оцінка платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, прибутковості, рентабельності та ефективності використання майна підприємства;
  - г) планування фінансової діяльності підприємства.

3. Майновий стан підприємства характеризує такий показник:
  - а) коефіцієнт зносу основних засобів;
  - б) рентабельність реалізації продукції;
  - в) коефіцієнт покриття;
  - г) коефіцієнт концентрації залученого капіталу.

4. Ліквідність – це:
  - а) здатність підприємства своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання
  - б) наявність умов для отримання кредиту і здатність своєчасно повернути взятую позичку;
  - в) такий рух грошових коштів, який забезпечує постійне перевищення надходжень коштів над їх витратами
  - г) здатність підприємства розрахуватись за своїми зобов'язаннями шляхом перетворення активів у гроші.

5. Платоспроможність підприємства – це:

- а) здатність підприємства своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання;
- б) наявність умов для отримання кредиту і здатність своєчасно повернути взятую позичку;
- в) сума боргів на користь підприємства від юридичних або фізичних осіб, що виникають у результаті господарських операцій;
- г) зайві або непотрібні підприємству у товарно-матеріальні цінності, що значаться на його балансі.

6. Основною ознакою платоспроможності підприємства є:

- а) відсутність простроченої дебіторської заборгованості;
- б) наявність прибутку;
- в) відсутність простроченої кредиторської заборгованості;
- г) відсутність залучених активів у складі авансованого капіталу.

7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

- а) характеризує здатність підприємства розрахуватись за своїми зобов'язаннями терміново;
- б) показує, яку частину основних засобів та інших необоротних активів профінансовано зовнішніми інвесторами;
- в) характеризує співвідношення активів і поточних зобов'язань
- г) характеризує частку довготермінових позик, залучення для фінансування активів підприємства поряд з власними засобами;

8. Основною ознакою ліквідності є:

- а) відповідність дебіторської заборгованості кредиторській;
- б) перевищення власного капіталу над залученим;
- в) перевищення оборотних активів над необоротними;
- г) перевищення оборотних активів над короткостроковими пасивами.

9. Звіт про рух грошових коштів – це звіт:

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;

г) який відображає надходження і видатки грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

10. Під фінансово стійким підприємством розуміють підприємство:

- а) з високим показником рентабельності;
- б) з високим показником капіталовіддачі;
- в) яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити запаси;
- г) яке не має невиправданої дебіторської заборгованості.

11. Дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства є:

- а) метою оцінювання фінансового стану;
- б) метою фінансового аналізу;
- в) предметом фінансового аналізу;
- г) завданням аналізу фінансового стану.

12. Коефіцієнт маневреності власного капіталу належить до групи показників:

- а) ліквідності;
- б) ділової активності;
- в) фінансової стійкості;
- г) майнового стану.

13. Балансовий звіт – це звіт:

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
- г) який відображає надходження і видатки грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

12. Вивчення структури фінансових показників з виявленням позиції кожної звітності на результат у цілому - це:

- а) вертикальний аналіз;
- б) трендовий аналіз;

- в) горизонтальний аналіз;
- г) прийом групування.

13. Класифікація активів відповідно до ступеня їх ліквідності складає в основу такого прийому фінансового аналізу:

- а) вертикальний аналіз;
- б) трендовий аналіз;
- в) горизонтальний аналіз;
- г) прийом групування.

14. Коефіцієнт фінансової стабільності розраховується як відношення:

- а) власного капіталу до позикового капіталу;
- б) позикового капіталу до власного капіталу;
- в) власного капіталу до валюти балансу;
- г) позикового капіталу до валюти балансу.

15. Коефіцієнт фінансової автономії розраховується як відношення:

- а) власного капіталу до позикового капіталу;
- б) позикового капіталу до власного капіталу;
- в) власного капіталу до валюти балансу;
- г) позикового капіталу до валюти балансу.

16. Коефіцієнт фінансової залежності розраховується як відношення:

- а) власного капіталу до позикового капіталу;
- б) позикового капіталу до власного капіталу;
- в) власного капіталу до валюти балансу;
- г) валюти балансу до власного капіталу.

17. Коефіцієнт фінансового ризику розраховується як відношення:

- а) власного капіталу до позикового капіталу;
- б) позикового капіталу до власного капіталу;
- в) власного капіталу до валюти балансу;
- г) позикового капіталу до валюти балансу.

18. Власний оборотний капітал розраховується як:

- а) сума власного капіталу та оборотних активів;

- б) різниця між власним капіталом та оборотними активами;
- в) різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями;
- г) сума виробничих запасів, запасів незавершеного виробництва та готової продукції.

19. Коефіцієнт мобільності розраховується як відношення:

- а) власного капіталу до позикового капіталу.
- б) власного оборотного капіталу до власного капіталу.
- в) оборотних активів до необоротних активів;
- г) власного оборотного капіталу до запасів.

20. Для нормально стійкого фінансового стану підприємства характерно, що:

- а) власний оборотний капітал забезпечує запаси;
- б) запаси забезпечуються сумою власного оборотного капіталу і довгостроковими позиковими коштами;
- в) запаси забезпечуються сумою власного оборотного капіталу, довгостроковими позиковими джерелами та короткостроковими кредитами та позиками;
- г) запаси не забезпечуються джерелами їх формування.

21. До типів фінансової стійкості підприємства відносять:

- а) абсолютну, кризову, нормальну;
- б) абсолютну, негативну, нормальну;
- в) напружену, нормальну, нестійку;
- г) кризову, середню, низьку.

22. Кризовий фінансовий стан підприємства – це якщо запаси:

- а) забезпечуються сумою власного оборотного капіталу та довгостроковими позиковими джерелами;
- б) не забезпечуються плановими джерелами їх формування;
- в) забезпечуються за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат.
- г) не забезпечуються сумою власного оборотного капіталу.

23. Фінансову стійкість підприємства характеризують такі відносні показники:

- а) рентабельність продажу;

- б) загальна оборотність капіталу;
- в) коефіцієнт зносу основних засобів;
- г) коефіцієнт автономії.

24. Нормально стійкий фінансовий стан підприємства – це якщо запаси:

- а) забезпечуються сумою власного оборотного капіталу та довгостроковими позиковими джерелами;
- б) не забезпечуються плановими джерелами їх формування;
- в) забезпечуються за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат.
- г) забезпечуються сумою власного оборотного капіталу.

25. Абсолютно стійкий фінансовий стан підприємства – це якщо запаси:

- а) забезпечуються сумою власного оборотного капіталу та довгостроковими позиковими джерелами;
- б) не забезпечуються плановими джерелами їх формування;
- в) забезпечуються за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат.
- г) забезпечуються сумою власного оборотного капіталу.

Питання для самостійної роботи:

1. Фінансова звітність як основа визначення фінансового стану підприємства.
2. Оцінка майнового стану підприємства.
3. Вплив формування та використання капіталу на фінансовий стан підприємства.
4. Оцінка ефективності політики фінансування підприємства.
5. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства.
6. Методика визначення ліквідності підприємства.
7. Фінансова стійкість підприємства та методи її визначення.
8. Аналіз ділової активності підприємства.
9. Оцінка фінансової результативності підприємства.

Тема 10. Фінансове планування на підприємствах

Перелік питань:

1. Зміст і завдання фінансового планування.
2. Принципи та методи фінансового планування.
3. Зміст поточного фінансового плану та порядок його складання.
4. Оперативне фінансове планування.
5. Бюджетування в системі оперативного фінансового планування.

Глосарій:

- фінансова стратегія	- баланс грошових потоків
- фінансове планування	- платіжний календар
- перспективне фінансове планування	- податковий календар
- поточне фінансове планування	- касовий план
- оперативне фінансове планування	- бюджетування
- фінансовий план	- бюджет
- стратегічні плани	- операційний бюджет
- тактичні плани	- фінансовий бюджет
- оперативні плани	- консолідований (зведений) бюджет
- нормативний метод	- бюджет продажу
- розрахунково-аналітичний метод	- бюджет виробництва
- балансовий метод	- бюджет витрат
- метод оптимізації	- бюджет грошових коштів
- метод моделювання	- бюджет капітальних інвестицій
- баланс активів і пасивів	- прогнозний бухгалтерський баланс
	- центри відповідальності

Практичні завдання:

1. Складіть прогноз руху грошових коштів ПАТ «САН Ін» на плановий рік, якщо підприємство планує:
  - отримати дохід від основної діяльності в сумі 540 тис. грн.;
  - провести емісію цінних паперів на 116 тис. грн.;
  - інші надходження у сумі 194 тис. грн.;
  - нарахувати заробітну плату на суму 184 тис. грн.;
  - здійснити капітальні вкладення на суму 336 тис. грн.;
  - спрямувати на збільшення товарно-матеріальних запасів – 220 тис. грн.;
  - отримати банківські кредити на суму 90 тис. грн.;

- спрямувати на погашення позик і сплату процентів 64 тис. грн.;
- сплатити податки та обов'язкові платежі – 56 тис. грн..

2. Розрахуйте суму доходів і витрат ПрАТ «КоФаст» на плановий рік, якщо підприємство планує:

- чистий дохід від реалізації продукції – 930,23 тис. грн.;
- собівартість реалізованої продукції – 650,10 тис. грн.;
- інші операційні доходи – 11,25 тис. грн.;
- адміністративні витрати – 120,7 тис. грн.
- витрати на збут – 56,8 тис. грн.;
- інші операційні витрати – 34 тис. грн.;
- інші доходи – 23 тис. грн.;
- фінансові витрати 24 тис. грн.;
- інші втрати 7 тис. грн.

Тести для самоперевірки:

1. З яких основних розділів складається баланс доходів і видатків підприємства?

- а) надходження готівки, витрати готівки;
- б) кредитні взаємовідносини і взаємовідносини з бюджетом;
- в) надходження коштів, види витрат;
- г) запаси й витрати.

2. Яке призначення оперативного фінансового планування?

- а) фінансове забезпечення загального розвитку підприємства;
- б) фінансове забезпечення досягнення стратегічних цілей;
- в) контроль за своєчасністю грошових надходжень;
- г) фінансове забезпечення поточної діяльності.

3. Як називається баланс доходів і видатків підприємства?

- а) касовий план;
- б) фінансовий план;
- в) бізнес-план;
- г) державний бюджет.

4. Розрахунково-аналітичний метод фінансового планування полягає в тому, що:

- а) балансуються підсумкові показники доходів і витрат та для кожної статті витрат зазначаються конкретні джерела покриття;
- б) на основі встановлених норм та техніко-економічних нормативів розраховується потреба підприємства у фінансових ресурсах і визначаються джерела цих ресурсів;
- в) планові показники розраховуються на основі аналізу фактичних фінансових показників, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді;
- г) з кількох варіантів планових розрахунків за певним критерієм вибору (максимум прибутку, мінімум поточних витрат, мінімум фінансових витрат, мінімум вкладень капіталу за максимально ефективного результату) визначають найоптимальніший.

5. Нормативний метод фінансового планування полягає в тому, що:

- а) балансуються підсумкові показники доходів і витрат та для кожної статті витрат зазначаються конкретні джерела покриття;
- б) на основі встановлених норм та техніко-економічних нормативів розраховується потреба підприємства у фінансових ресурсах та визначаються джерела цих ресурсів;
- в) планові показники розраховуються на основі аналізу фактичних фінансових показників, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді;
- г) з кількох варіантів планових розрахунків за певним критерієм вибору (максимум прибутку, мінімум поточних витрат, мінімум фінансових витрат, мінімум вкладень капіталу за максимально ефективного результату) визначають найоптимальніший.

6. Балансовий метод фінансового планування полягає в тому, що:

- а) балансуються підсумкові показники доходів і витрат та для кожної статті витрат зазначаються конкретні джерела покриття;
- б) на основі встановлених норм та техніко-економічних нормативів розраховується потреба підприємства у фінансових ресурсах та визначаються джерела цих ресурсів;
- в) планові показники розраховуються на основі аналізу фактичних фінансових показників, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді;
- г) з кількох варіантів планових розрахунків за певним критерієм вибору (максимум прибутку, мінімум поточних витрат, мінімум

фінансових витрат, мінімум вкладень капіталу за максимально ефективного результату) визначають найоптимальніший.

7. Виберіть правильну послідовність етапів складання фінансового плану:

а) розгляд і вивчення виробничих та маркетингових показників, розрахунок планових фінансових показників, розробка проекту фінансового плану, аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року;

б) аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року, розробка проекту фінансового плану, розгляд та вивчення виробничих та маркетингових показників, розрахунок планових фінансових показників;

в) аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року, розгляд та вивчення виробничих та маркетингових показників, розрахунок планових фінансових показників, розробка проекту фінансового плану;

г) розробка проекту фінансового плану, розгляд та вивчення виробничих і маркетингових показників, розрахунок планових фінансових показників, аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року.

8. Касовий план - це:

а) план обігу готівки підприємства, необхідних для контролю за її надходженням і витрачанням;

б) план, який відображає весь грошовий оборот підприємства, відповідно до надходження і витрачання грошових коштів;

в) план, який складається для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів;

г) план, який складається для управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

9. Платіжний календар - це:

а) план обігу готівки підприємства, необхідних для контролю за її надходженням і витрачанням;

б) план, який відображає весь грошовий оборот підприємства, відповідно до надходження і витрачання грошових коштів;

- в) план, який складається для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів;
- г) план, який складається для управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

10. Бюджет (кошторис) - це:

- а) поняття, яке означає докладну програму та кількісне представлення плану дій на майбутній період;
- б) поняття, яке охоплює впорядковану систему дій, спрямованих на досягнення деяких цілей;
- в) поняття, що сконцентроване на визначенні найбільш ймовірних подій та результатів;
- г) програма управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

11. Прогноз - це:

- а) поняття, яке означає докладну програму та кількісне представлення плану дій на майбутній період;
- б) поняття, яке охоплює в себе впорядковану систему дій, спрямованих на досягнення деяких цілей;
- в) поняття, сконцентроване на визначенні найбільш імовірних подій та результатів;
- г) програма управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

12. Тактичний фінансовий план складається на:

- а) декілька років;
- б) п'ять років;
- в) декаду – місяць;
- г) місяць – рік.

13. Оперативне фінансове планування передбачає розробку:

- а) балансу доходів і витрат;
- б) платіжного календаря;
- в) перевірної таблиці (шахматки);
- г) балансу грошових надходжень та відрахувань.

14. Підсумковий контроль виконання плану доходів, витрат і прибутку здійснюють за даними:

- а) звіту про фінансові результати ;
- б) аналітичного обліку доходів і витрат;
- в) звіту про рух капіталу;
- г) бухгалтерського балансу.

15. План надходження та витрачання коштів на рік в розрізі видів діяльності – це:

- а) платіжний календар;
- б) план доходів та витрат;
- в) баланс грошових надходжень та відрахувань;
- г) баланс активів і пасивів.

16. Сутність оперативного фінансового планування полягає в:

- а) розробленні фінансової стратегії та фінансової політики підприємства;
- б) складанні й виконанні платіжного календаря, касового плану а здійсненні розрахунку потреби у короткостроковому залученні коштів;
- в) опосередкуванні процесу впровадження стратегії, створенні умов для контролю за реалізацією заходів з досягнення стратегічних завдань;
- г) розробці балансу активів і пасивів підприємства.

Питання для самосійної роботи:

1. Перспективне фінансове планування та розробка фінансової стратегії підприємства.
2. Контроль за виконанням поточного фінансового плану.
3. Необхідність фінансового планування для вітчизняних підприємств та його види.
4. Реалії фінансового планування та прогнозування на вітчизняних підприємствах.
5. Особливості фінансового планування для підприємств різних форм власності та організаційно-правової структури.
6. Особливості поточного фінансового планування.
7. Особливості оперативного фінансового планування на вітчизняних підприємствах.
8. Бюджетування як вид фінансового планування.

Тема 11. Фінансова санація підприємств

Перелік питань:

1. Фінансова криза на підприємстві та причини її виникнення.
2. Зміст та порядок проведення фінансової санації.
3. Фінансові джерела санації підприємства.
4. Санаційний аудит.

Глосарій:

- фінансова криза	- досудова санація
- неплатоспроможність	- мирова угода
- банкрутство	- конкурсне виробництво
- фінансова санація	- судова санація
- приховане банкрутство	- автономна санація
- навмисне банкрутство	- зовнішня санація
- фіктивне банкрутство	- санаційна спроможність
- боржник	- санаційний аудит
- кредитор	-
- альтернативна санація	

Практичні завдання:

1. У рамках провадження справи про банкрутство Господарський суд прийняв рішення про ліквідацію ПАТ «Буревісник». Статутний капітал підприємства 2 млн. грн. Чистий дохід від реалізації ліквідаційної маси склав 1600 тис. грн. Визначте, в якій черговості та в якому обов'язі будуть задоволені такі вимоги кредиторів:

- витрати наведення справи про банкрутство склали 50 тис. грн. заборгованість перед державним бюджетом по ПДВ – 160 тис. грн.,
- заборгованість з оплати праці 150 тис. грн.,
- сума виплати вихідної допомоги працівникам 300 тис. грн.,
- заборгованість за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – 125 тис. грн.,
- витрати на оплату послуг ліквідатора – 60 тис. грн.,
- заборгованість перед постачальниками – 300 тис. грн.
- заборгованість перед комерційним банком за кредити забезпечені заставою – 350 тис. грн.,

- заборгованість перед комерційним банком за кредити незабезпечені заставою 250 тис. грн.

Тести для самоперевірки:

1. Які з наведених заходів можна віднести до фінансової санації:
  - а) рефінансування дебіторської заборгованості та реструктуризація заборгованості;
  - б) призначення тимчасової адміністрації;
  - в) технічне переобладнання;
  - г) складання ліквідаційного балансу.

2. За банкрутства підприємства відшкодовуються передусім:
  - а) вимоги щодо платежів до бюджету;
  - б) вимоги власників корпоративних прав;
  - в) вимоги кредиторів, не забезпечені заставою;
  - г) зобов'язання перед працівниками підприємства банкрута.

3. Під фіктивним банкрутством розуміється:
  - а) визнана господарським судом або оголошена самим боржником нездатність у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями і (або) сплатити обов'язкові платежі через недостатність у нього активів у ліквідаційній формі;
  - б) навмисне приховування факту стійкості фінансової неспроможності через подання неправдивої інформації, яке призводить до матеріальних збитків кредиторів;
  - в) банкрутство, що виникає з вини фундаторів (учасників) боржника й інших осіб, у тому числі керівника, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки або мають можливість в інший спосіб визначати його дії;
  - г) банкрутство, коли у боржника при подачі заяви до господарського суду є можливість задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі.

4. Під навмисним банкрутством розуміється:
  - а) визнана господарським судом або оголошена самим боржником нездатність у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями і (або) сплатити обов'язкові платежі через недостатність у нього активів у ліквідаційній формі;

- б) навмисне приховування факту стійкості фінансової неспроможності через подання неправдивої інформації, яке призводить до матеріальних збитків кредиторів;
- в) банкрутство, що виникає з вини фундаторів (учасників) боржника й інших осіб, у тому числі керівника, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки або мають можливість іншим чином визначати його дії;
- г) банкрутство, коли у боржника при подачі заяви до господарського суду є можливість задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі.

5. Випадкове банкрутство виникає:

- а) як результат неефективної роботи підприємства;
- б) у результаті спеціального приховування власного майна з метою не сплачування боргів кредиторам;
- в) унаслідок надзвичайних обставин (стихійні лиха, військові дії тощо);
- г) унаслідок проведення ризикових операцій.

6. До внутрішніх причин банкрутства підприємств належить:

- а) низький рівень техніки, зміна зовнішньоекономічної політики держави, відсутність портфеля замовлень, низький рівень організації виробництва, відсутність портфеля замовлень;
- б) вибір поганої клієнтури підприємства, нестабільна політична ситуація, високий рівень податків, неплатоспроможність та банкрутство партнерів;
- в) використання позик на не вигідних умовах, погана клієнтура підприємства, швидке та непланове розширення господарської діяльності, раптова неплатоспроможність та банкрутство партнерів;
- г) зростання кредиторської заборгованості, відсутність портфеля замовлень, використання позик на не вигідних умовах, низький рівень техніки, технології.

7. До зовнішніх причин банкрутства підприємств належить:

- а) вибір поганої клієнтури підприємства, нестабільна політична ситуація, високий рівень податків, неплатоспроможність і банкрутство партнерів;
- б) нестабільна політична ситуація, недосконале законодавство, високий рівень податків, зміна чисельності та складу населення;

- в) високий рівень податків, зміна чисельності та складу населення, зростання кредиторської заборгованості, стихійне лихо;
- г) інфляція, зміна зовнішньоекономічної політики держави, рівень та структура споживання, низький рівень організації виробництва.

8. Досудова санація - це:

- а) процедура досягнення домовленості між боржником і кредиторами щодо відстрочки і (або) розстрочки належних кредиторам платежів або знижки з боргів;
- б) заходи для відновлення платоспроможності боржника, прийняті власником, фундаторами, кредиторами й іншими особами з метою попередження банкрутства;
- в) процедура банкрутства, що застосовується до боржника, визнаного банкрутом, з метою співрозмірного задоволення вимог кредиторів;
- г) процедура банкрутства, що застосовується до боржника з метою відновлення його платоспроможності, з переданням повноважень з керування боржником зовнішньому (конкурсному) керуючому.

9. Судова санація - це:

- а) процедура досягнення домовленості між боржником і кредиторами щодо відстрочки і (або) розстрочки належних кредиторам платежів або знижки з боргів;
- б) заходи для відновлення платоспроможності боржника, прийняті власником, фундаторами, кредиторами й іншими особами з метою попередження банкрутства;
- в) процедура банкрутства, що застосовується до боржника, визнаного банкрутом, з метою співрозмірного задоволення вимог кредиторів;
- г) процедура банкрутства, що застосовується до боржника з метою відновлення його платоспроможності, з переданням повноважень з керування боржником зовнішньому (конкурсному) керуючому.

10. Мирова угода - це:

- а) процедура досягнення домовленості між боржником і кредиторами щодо відстрочки і (або) розстрочки належних кредиторам платежів або знижки з боргів;

- б) заходи для відновлення платоспроможності боржника, прийняті власником, фундаторами, кредиторами й іншими особами з метою попередження банкрутства;
- в) процедура банкрутства, що застосовується до боржника, визнаного банкрутом, з метою співрозмірного задоволення вимог кредиторів;
- г) процедура банкрутства, що застосовується до боржника з метою відновлення його платоспроможності, з переданням повноважень з керування боржником зовнішньому (конкурсному) керуючому.

11. Санація із залученням нового фінансового капіталу може здійснюватись у такій формі:

- а) зменшення номінального капіталу підприємства;
- б) конверсія власності в борг;
- в) пролонгація строків сплати заборгованості;
- г) емісія облігацій конверсійного займу.

12. Санація без залученням додаткових фінансових ресурсів може здійснюватись у такій формі:

- а) зменшення номінального капіталу з наступним його збільшенням (двоступінчаста санація);
- б) безповоротна фінансова допомога власників;
- в) пролонгація строків сплати заборгованості;
- г) емісія облігацій конверсійної позики.

Питання для самостійної роботи:

1. Причини неплатоспроможності підприємств.
2. Методи встановлення банкрутства підприємства.
3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства.
4. Оцінка санаційної спроможності підприємства.
5. Законодавчі основи проведення фінансового оздоровлення підприємств-банкрутів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
2. Білик М.Д., Бабяк Н. Д. Соколова О.Б. Фінанси підприємств: практикум: навч. посібник. К.:ЦУЛ, 2008. 184 с.
3. Аранчій В. І., Чумак В. Д, Бражнік Л. В. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге видання, розшир. і допов. 2018. Полтава: РВ ПДАА. 350 с.
4. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 432 с.
5. Кодекс України з питань банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
6. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 416 с.
7. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємства: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 132с.
8. Марусяк Н. Л. Фінансовий механізм підприємства та напрями його удосконалення в сучасному економічному середовищі. Економіка та держава. 2021. № 12. С. 94–97.
9. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник. К.: ЦУЛ, 2019. 504 с.
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: від 02.12.2010 № 2755-VI.
11. Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 402 с.
12. Тарасенко І. О., Любенко Н. М. Фінанси підприємств: підручник. К. : КНУТД, 2015. 360 с.
13. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2009. 320 с.
14. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
15. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері: навч. посіб. / Г. І. Базецька, Л. Г. Суботовська, Ю. В. Ткаченко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. 292 с.
16. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств. Практикум. навч. посіб. Львів: Вид-во львівської політехніки, 2009. 308 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
-------------	---

МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Основи фінансів підприємства.....	5
Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств.....	11
Тема 3. Грошові надходження підприємств	15
Тема 4. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	21
Тема 5. Формування та використання оборотного капіталу підприємства	29

МОДУЛЬ 2

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 6. Формування та розподіл прибутку підприємства	35
Тема 7. Оподаткування підприємства.....	41
Тема 8. Кредитування підприємств.....	45
Тема 9. Оцінка фінансового стану підприємства	51
Тема 10. Фінансове планування на підприємствах.....	59
Тема 11. Фінансова санація підприємств	65

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
----------------------------------	----

Навчальне видання

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні вказівки

Укладачі:

Наталія Леонідівна Марусяк,

Максим Григорович Марич

Літературний редактор *Лукул О.В.*

Технічне редагування

та дизайн обкладинки *Кудрінська О.М.*

Підписано до друку 18.05.2022. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Умов.-друк. арк. 4,0.

Обл.-вид. арк. 4,2. Тираж 30. Зам. Н-060.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету.

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.